

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

першого (бакалаврського) рівня

за спеціальністю 013 Початкова освіта

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Освітня кваліфікація: Бакалавр початкової освіти

Професійна кваліфікація: Вчитель початкових класів закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2023 р.

м. Коломия – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методика навчання української мови
Викладач (-і)	доц. Макарук Ольга Любомирівна
Контактний телефон викладача (-ів)	+380509802793
Е-mail викладача	olha.makaruk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний, заочний
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС, 120 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Понеділок, 14.00-16.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення і опанування майбутніми вчителями шкільних програм і підручників з рідної мови, розуміння закономірностей формування знань, умінь і навичок молодших школярів у галузі мови, оволодіння студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису, прийомами ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі мовленнєвого розвитку дітей, підвищення їхньої мовленнєвої культури.

Зміст навчальної дисципліни сприяє засвоєнню теоретичних аспектів навчання мови учнів 1-4 класів, ефективних методів і прийомів вдосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів для формування в них засобами мови і літератури наукового уявлення про мову як знакову систему.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання української мови» є обсяг знань, якими повинен оволодіти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методика навчання української мови».

Завдання методики української мови як навчального курсу – опанування майбутніми вчителями шкільних програм і підручників з рідної мови (НУШ), розуміння закономірностей формування знань, умінь і навичок молодших школярів у галузі мови, оволодіння студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять з фонетики, лексики, словотвору, морфології, синтаксису, прийомами ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі мовленнєвого розвитку дітей, підвищення їхньої мовленнєвої культури.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової школи: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової школи: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПРН 3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПРН 4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН 6. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової школи (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та

історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПРН 7. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПРН 9. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПРН 10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН 12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
практичні	20
самостійна робота	80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ вибіркова
4	013 Початкова освіта	2	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Методика навчання української мови як педагогічна наука. Принципи навчання української мови. Методи навчання. Дидактичні засоби навчання. Урок як основна форма навчально-виховного процесу з рідної мови. Нестандартні уроки.	2	2	8
Тема 2. Методика навчання грамоти. Читання і письмо – основні складові навчання грамоти. Методи навчання грамоти. Особливості сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.	2	2	8

Тема 3. Основні періоди й етапи навчання грамоти. Добукварний період. Букварний період. Післябукварний період.	2	2	8
Тема 4. Методика вивчення розділу «Речення». Значення знань із синтаксису в початкових класах. Формування поняття про речення. Робота над засвоєнням понять «основа речення», «головні члени речення». Робота над засвоєнням синтаксичного зв'язку між членами речення. Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.	2	2	8
Тема 5. Методика вивчення елементів лексикології. Завдання вивчення лексикології в початковій школі. Організація вивчення лексикології на уроках рідної мови. Основні принципи опрацювання лексичних тем. Поняття про слово. Робота над переносним значенням слів. Робота з багатозначними словами. Робота над синонімами. Вивчення антонімів. Засвоєння молодшими школярами явища омонімії	2	2	8
Тема 6. Методика вивчення частин мови. Етапи і методика формування граматичних понять. Методика вивчення іменника, прикметника, займенника. Методика ознайомлення з числівником. Методика ознайомлення зі службовими словами.	2	2	8
Тема 7. Методика вивчення дієслова, прислівника. Методика ознайомлення з числівником. Методика ознайомлення зі службовими словами.	2	2	8
Тема 8. Методика вивчення розділу «Будова слова». Завдання та етапи вивчення морфемної будови слова. Пропедевтика словотворчої роботи в 1—2 класах. Засвоєння молодшими школярами понять із галузі морфеміки і словотвору. Поглиблення знань учнів про морфемну будову слова	2	2	8

та словотворення під час вивчення основних частин мови.			
Тема 9. Методика вивчення фонетики і графіки. Ознайомлення з особливостями голосних і приголосних звуків. Вивчення теми «Голосні звуки і позначення їх буквами». Вивчення теми «Приголосні звуки. Тверді та м'які приголосні, способи позначення їх на письмі». Вивчення теми «Дзвінки і глухі приголосні». Вивчення теми «Склад», «Наголос».	2	2	8
Тема 10. Методика вивчення орфографії. Процес формування орфографічних дій і навичок правопису. Умови формування в учнів орфографічної грамотності. Правила правопису. Робота над їх засвоєнням. Види правописних вправ. Методика їх проведення. Запам'ятовування історичних написань. Робота над пунктуацією на уроках рідної мови. Орфографічні та пунктуаційні помилки. Робота над ними.	2	2	8
Загальна кількість	20	20	80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів університету. Система оцінювання включає поточний, модульний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання. Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих її тем (але не більше 10 балів) (див. «Політика навчальної дисципліни») відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p>
--	---

	<p>Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100. Екзамен – 50. Участь в роботі впродовж семестру – 50 балів (оцінки за практичні завдання – 25 балів, за самостійну роботу – 25 балів).</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Вид роботи – доповідь, повідомлення, презентації. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанта відповіді.</p>
Практичні заняття	<p>Максимальна оцінка – 25 балів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання 90% практичних занять. При виставленні допуску до екзамену враховуються навчальні досягнення здобувачів (бали), набрані за поточні опитування під час аудиторних годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали за результатами неформальної освіти.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – екзамен.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня.

Академічна доброчесність: здобувачі повинні дотримуватись правил академічної доброчесності при підготовці матеріалів доповідей, повідомлень, демонструвати відповідний рівень загальної культури, діяти на засадах соціальної відповідальності, керуватися нормативно-правовими документами: Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положенням про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Богуш А. М. Готуємо руку дитини до письма. Тернопіль, 2001. 56 с.
2. Волошина Г.П., Роєнко Л.М. Типи та особливості уроків української мови і літературного читання у початкових класах. Умань, 2013. 204 с.
3. Державний стандарт початкової освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
4. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
5. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій: навчальний посібник для вчителів початкових класів.. / Н.В. Боднар, О.Ю Прищепа. За ред. В.А.Трунової. – Х.: «Ранок», 2017. – 464с.
6. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи // Початкова школа. – 2020. - № 9. – С.45-46.

Допоміжна

7. Дорогавцева С., Мазур Н. Розвиток тонкої моторики – шлях до каліграфічного письма. Початкова школа. 2010. № 8. С. 27–33.
8. Зенченко Т. Компетентнісні орієнтири щодо вивчення теми «Прикметник» у 2 класі. Початкова школа. 2014. № 2. С. 13–16.
9. Мельничайко О.І. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах: Методичний посібник. Тернопіль, 2006. 72 с.
10. Пишняк Н. Спостереження за роллю службових слів у реченні: українська мова (2 клас). Початкова освіта. 2009. № 47. С. 12–13.
11. Пономарьова К. Сучасний урок української мови: компетентнісно орієнтовані цілі та структура. Початкова школа. №1. 2015. С.21–26.
12. Пономарьова К. Пріоритети в навчанні грамоти першокласників НУШ. Початкова школа. 2018. № 8. С. 21– 26.
13. Прищепа О. Запобігання специфічним графіко-орфографічним помилкам молодших школярів. Початкова школа. 2015. № 11. С. 31–33.
14. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. URL : <https://idea-teacher.com.ua/e-lib/navchalno-metodychni-posibnyky/pedagogichnym-praczivnykam/typova-osvitnya-programa-dlya-3-4-klasiv-nush-shyyana-r-b/>
15. Типова освітня програма розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. URL <https://sii.org.ua/document/typova-osvitnya-programa-rozroblena-pid-kerivnyctvom-savchenko-o-ya-1-2-klas/>
16. Трунова В. А. Вчимося правильно писати: Навчально-наочний посібник. – вид. 3-є, випр. Київ – Ізмаїл, 2008. 136 с.
17. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Большакова І. О., Пристінська М. С. (2018).
18. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної

середньої освіти (у 2-х частинах) Іщенко О. Л., Логачевська С. П. (2018).

19. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Пономарьова К. І. (2018).

20. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Наумчук В. І., Наумчук М. М. (2018).

21. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. (2018).

22. Українська мова. Буквар : підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) Захарійчук М. Д. (2018).

Електронні ресурси

<https://pidruchnyk.com.ua/1301-ukrayinska-mova-ta-chitannya-ponomarova-savchenko-2-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/57-ukrayinska-mova-vashulenko-dubovik-2-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/1525-ukrmova-ta-chytannya-zahariychuk-3klas-nush.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/1524-ukrmova-ta-chytannya-vashulenko-3klas-nush.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/652-ukrayinska-mova-zaharychuk-4-klas.html>

<https://pidruchnyk.com.ua/654-ukrayinska-mova-vashulenko-dubovik-4-klas.html>

Викладач

кандидат педагогічних наук, доцент
Ольга МАКАРУК